

Adroddiad i'r	Pwyllgor Craffu Perfformiad
Dyddiad y cyfarfod	6 Mai 2025
Aelod/ Swyddog Arweiniol	Y Cyng. Emrys Wynne, Aelod Arweiniol Strategaeth Ddigidol a Band Eang
Pennaeth Gwasanaeth	Liz Grieve, Pennaeth Tai a Chymunedau
Awdur yr Adroddiad	Philip Burrows, Swyddog Digidol
Teitl	Cysylltedd Rhyngrwyd Gwael yn Sir Ddinbych

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Statws cysylltedd rhyngrwyd safleoedd yn Sir Ddinbych.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Darparu gwybodaeth ynglŷn â statws y rhyngrwyd a theleffoni yn Sir Ddinbych.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor yn:

3.1. adolygu ac yn deall y wybodaeth a ddarperir o ran sefyllfa bresennol cysylltedd rhyngrwyd a theleffoni yn Sir Ddinbych; ac

3.2. yn penderfynu a oes angen craffu pellach ar faterion cysylltedd penodol.

4. Manylion yr adroddiad

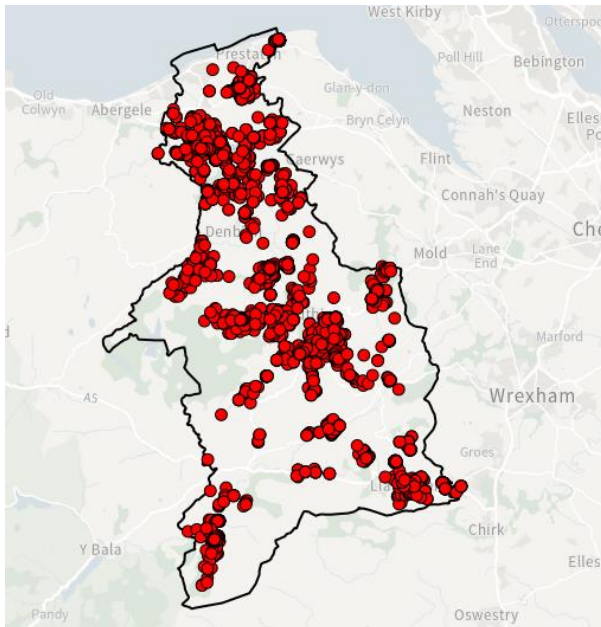
4.1. Allan o'r cyfanswm o **50,725** eiddo yn Sir Ddinbych mae **2,580** eiddo yn cael cyflymderau rhyngrwyd o 30Mbs neu lai ac mae **1,074** eiddo yn derbyn cyflymderau rhyngrwyd o 10Mbs neu lai. (Ffigurau OFCOM, gweler Atodiad A am fwy o fanylion.)

4.2. Mae 'Helpu trigolion i ddeall yr opsiynau a datrysiadau ar gyfer gwell cysylltedd rhyngwrwyd' yn nod o fewn ein Cynllun Corfforaethol ac mae Cyngor Sir Ddinbych (CSDd) wedi buddsoddi mewn swydd Swyddog Digidol (o fis Chwefror 2020 i fis Tachwedd 2025 - wedi'i ymestyn o fis Mai 2025, ar ôl cael gafael ar gyllid) i hysbysu unigolion, busnesau a chymunedau o hyn.

4.3. Mae'r Swyddog Digidol yn gweithio'n agos gydag Aelodau o Gyngorau Dinas, Tref a Chymuned wrth hysbysu cymunedau.

4.4. Mae hyn yn bwysig gan fod y tirlun cysylltedd a dewisiadau ar gyfer gwella yn gymhleth i'w llywio, oherwydd y ffactorau canlynol:

- i) Nid oes rhwymedigaeth gyfreithiol ar Openreach i roi cysylltiad ffibr ym mhob eiddo.
- ii) Openreach yw'r unig ddarparwr ffibr sy'n gwneud gwaith uwchraddio mewn ardaloedd gwledig ar hyn o bryd.
- iii) Nid oes gan Gyngor Sir Ddinbych, Llywodraeth Cymru na Llywodraeth y DU, unrhyw bŵer i ddylanwadu ar sut mae cwmni preifat (Openreach) yn rhedeg ei fusnes. Yr unig beth allwn ni ei wneud yw eu hannog i osod mwy o ffibr yn ein sir drwy gefnogi trigolion i gael mynediad at gynllun 'Talebau Gigabit' Llywodraeth y DU.
- iv) **Mae Llywodraeth y DU ac Openreach wedi taro bargaen i uwchraddio 3,667 eiddo yn Sir Ddinbych trwy'r cynllun 'Prosiect Gigabit'. Rhaid nodi nad oedd y rhestr eiddo yn targedu'r eiddo anodd eu cyrraedd yn benodol sy'n dioddef gyda chyflymder llai na 30mbps. Mae'n bosibl na fydd rhai eiddo'n cael eu huwchraddio i ffibr llawn nes i'r cynllun ddod i ben ym mis Medi 2030.**

- v) Dim ond wrth fodloni nifer o feini prawf cymhwyso y gellir cael mynediad at gynllun 'Talebau Gigabit' Llywodraeth y DU, ac yn aml mae'n ofynnol i drigolion gydweithio er mwyn cyfuno eu talebau ar gyfer talu'r costau gosod, drwy ffurfio 'Partneriaeth Ffibr Cymunedol'. Fodd bynnag, mae hyn yn broses sy'n cymryd amser ac weithiau nid yw'n ddigon i ddiwallu'r gost.
- vi) **Mae Cynllun 'Talebau Gigabit' Llywodraeth y DU yn anhygyrch i'r rhan fwyaf o Sir Ddinbych (a gweddill y DU) ar hyn o bryd, y gobaith yw y bydd yn dychwelyd yn y dyfodol agos.**
- vii) **Galluogwyd ardaloedd bach ar gyfer Talebau Gigabit y llynedd ac mae pedwar cynllun Partneriaeth Ffibr a arweinir gan Openreach sy'n cynnwys 805 o adeiladau ar fin cael eu cwblhau.**
- viii) Mae technolegau amgen megis cysylltiadau di-wifr, lloeren a 4G ar gael, ond nid dyna'r datrysiad gorau ar gyfer trigolion bob tro.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

- 5.1. Mae'r gwaith hwn yn ymwneud â blaenoriaeth 'Sir Ddinbych sydd wedi cysylltu'n well', yn benodol y nod i 'Helpu trigolion i ddeall dewisiadau a datrysiadau ar gyfer gwell cysylltedd rhyngwryd, gan gynnwys trwy Bartneriaethau Ffibr Cymunedol'.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Nid oes unrhyw gostau yn gysylltiedig â llunio'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Dim ei angen ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda'r Pwyllgor Craffu ac eraill?

8.1. Cyflwynwyd adroddiad tebyg i'r Pwyllgor Craffu yn 2023.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Amherthnasol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Os na fydd Cynllun 'Talebau Gigabit' Llywodraeth y DU yn cael ei adnewyddu ar gyfer Sir Ddinbych, ni fyddwn yn gallu talu am ffibr ar gyfer ardaloedd gwledig drwy Bartneriaeth Ffibr Cymunedol Openreach.

10.2. Mae Llywodraeth y DU wedi datgan y bydd hi'n rhy ddrud i gysylltu rhai safleoedd sy'n anodd iawn eu cyrraedd gyda ffibr.

10.3. Mae Llywodraeth Cymru yn cynllunio rhaglen gysylltedd newydd o'r enw 'Ymestyn Cyrhaeddiad Cysylltedd Band Eang Cyflym yng Nghymru'. Bydd hyn yn darparu cysylltiad 30mbps ar gyfer rhai safleoedd sy'n anodd iawn eu cyrraedd.

10.4. Bydd Rhwydwaith Ffôn Cyhoeddus Openreach, a elwir hefyd yn gyfnewidfeydd copr, yn cael eu diffodd erbyn mis **Ionawr 2027, yn flaenorol y dyddiad cau arfaethedig oedd Rhagfyr 2025**. Dylai eiddo sy'n defnyddio'r system ffibr VoIP wybod na fyddant yn gallu defnyddio ffôn llinell dir os bydd toriad yn y cyflenwad trydan. Os na fydd gan eu modem a'u ffôn drydan, ni fyddant yn gallu gwneud galwadau ffôn. Ar yr hen system gopr, roedd yr ychydig o drydan

oedd yn cael ei gario dros linellau copr yn pweru'r ffôn. Mae hyn yn fwy o broblem mewn ardaloedd heb signal 4G. Bydd y Swyddog Digidol yn gweithio i hysbysu cymunedau am y risg hon ac yn ceisio dod o hyd i ddatrysiadau eraill lle bo modd.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000.

11.2. Mae Adran 7.2.3 yn nodi y gall y Pwyllgor Craffu ystyried unrhyw fater sy'n effeithio ar ardal neu drigolion y Cyngor.